

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 lutego 2014 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SO Aleksandra Janas

Sędzia SO Gabriela Sobczyk (spr.)

Sędzia SR (del.) Anna Hajda

Protokolant Kornelia Dziambor

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 13 lutego 2014 r. w Gliwicach

sprawy z powództwa A. K.

przeciwko Powiatowi (...)

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Tarnowskich Górach

z dnia 9 maja 2013 r., sygn. akt I C 268/13

1. **oddala apelację;**

2. **zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 60 zł (sześćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania odwoławczego.**

SSR (del.) Anna Hajda SSO Aleksandra Janas SSO Gabriela Sobczyk

UZASADNIENIE

A. K. domagał się zasądzenia od pozwanego Powiatu (...) jego rzecz kwoty 425 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 19 listopada 2012r. oraz kosztów procesu wedle norm przepisanych. Uzasadniając swoje żądanie, wskazał, iż wpłacił kwotę 500 zł tytułem opłaty za kartę pojazdu. Podniósł, iż zgodnie z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 17 stycznia 2006 roku, sygn. akt U 6/04, wpłata przekraczająca kwotę 75 zł była nienależna jako sprzeczna z prawem o ruchu drogowym i Konstytucją, a pozwany, pomimo wezwania do zapłaty, odmówił zwrotu nadpłaty. Jako podstawę prawną swego żądania wskazał art. 410§2kc/

W odpowiedzi na pozew pozwany Powiat (...) wniósł o odrzucenie pozwu oraz o zasądzenie od powoda kosztów procesu oraz kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Na wypadek nieuwzględnienia wniosku o odrzucenie pozwu wniósł o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie od powoda kosztów procesu oraz kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Uzasadniając swoje stanowisko podniósł niedopuszczalność drogi sądowej, gdyż wniosek o zwrot opłaty złożony został po wejściu w życie ustawy o finansach publicznych, która przewiduje, iż do spraw dotyczących należności publicznoprawnych stosuje się przepisy kodeksu postępowania administracyjnego.

Odnosząc się merytorycznie do treści pozwu wskazał, iż w chwili dokonywania opłaty rejestracyjnej przez powoda obowiązywał przepis paragrafu 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 lipca 2003 r. w sprawie wysokości opłat za kartę pojazdu. Wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 17 stycznia 2006 r. sygn. U 6/04 przepis ten został wyeliminowany z obrotu prawnego, ale dopiero z dniem 1maja 2006r. Podniósł, iż w dacie dokonywania przez powoda opłaty za rejestrację samochodu przepis ten obowiązywał i stanowił podstawę i uzasadnienie pobrania opłaty w wysokości 500 zł. Trybunał Konstytucyjny podkreślił wyraźnie, iż uznał za niezbędne odroczenie terminu utraty mocy obowiązującej zakwestionowanego przepisu celem umożliwienia wprowadzenia do tego czasu – bez pozbawiania powiatów odpłatności za ich czynności – nowej regulacji, zgodnej z postanowieniami Konstytucji. Powołując się na treść uzasadnienia orzeczenia Sądu Najwyższego wyrażone w uchwale III CZP 112/2003 z dnia 23 stycznia 2004r., wskazał na prospektywne działanie wyroków Trybunału Konstytucyjnego i potwierdził, że w okresie odroczenia terminu utraty mocy, przepis rozporządzenia ma moc prawną i powinien być stosowany również przez sądy powszechne. Pozwany uznał, że w tych okolicznościach nie ma podstaw do niezastosowania przez Sąd uchylonego przepisu stanowiącego podstawę pobrania opłaty, gdyż wprowadzałoby to nie tylko dysfunkcjonalność w działalności organów państwa ale również naruszało Konstytucyjną zasadę państwa prawa i praworządność.

W ocenie pozwanego wobec odroczenia wejścia w życie orzeczenia podstawa prawna do pobrania opłaty w wysokości 500 zł - mimo, że sprzeczna z Konstytucją – cały czas istniała. W ocenie pozwanego, przepis rozporządzenia po wydaniu co do niego wyroku, w którym TK ustalił termin utraty przez niego mocy uzyskuje niejako dodatkowe umocowanie w wyroku TK Uprawnienie sądów do działania sprzecznie z wyrokiem TK i uznawania braku mocy wiążącej danego przepisu w okresie odroczenia utraty jego mocy przez TK niweczyło by de facto znaczenie wyroków TK z odroczonym terminem obowiązywania przepisów. Wskazał, iż skorzystanie przez Sąd z prawa niestosowania przepisu rangi podstawowej należy ocenić również z punktu widzenia zasad współżycia społecznego - następujące okoliczności powinny być brane pod uwagę przy ewentualnym rozważaniu takiej możliwości: obowiązek prawny organu administracji stosowania przepisu istniejącego w porządku prawnym, naruszenie zasady spójności systemu prawa polskiego oraz zasady praworządności w sytuacji odmiennego uznania przez dwa różne organy państwa istnienia lub nie danego przepisu prawa, odpowiedzialność za naruszenia dyscypliny finansów publicznych przez organ administracji odstępujący od pobrania opłaty w sytuacji istnienia podstawy prawnej do tego, fakt dokonania czynności organu – rejestracji i wydania karty pojazdu, sytuacja finansowa jednostek samorządu terytorialnego pozbawionych planowanych dochodów, brak winy i bezprawności działania organu, niewielka wysokość opłaty w porównaniu do wartości pojazdu oraz świadomość osoby Ponadto pozwany wskazał, że powód nie wykazał wysokości roszczenia - powinien udowodnić jej wysokość dokonując wyliczenia należnej wysokości opłaty w dniu dokonywania wpłaty, a nie wskazania wysokości opłaty określonej rozporządzeniem z 2006r.

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 9 maja 2013r. Sąd Rejonowy w Tarnowskich Górach zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 425 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 19 listopada 2012r. oraz kwotę 107 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Orzeczenie to poprzedził ustaleniem, że w dniu 1 kwietnia 2005r. Starosta (...) orzekł o rejestracji samochodu marki (...). Samochód otrzymał numer rejestracyjny (...). Za wydanie karty pojazdu zgodnie z obowiązującymi wówczas § 1 ust. 1 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 lipca 2003r. w sprawie wysokości opłat za kartę pojazdu pobrano opłatę 500 zł. Wyrokiem z dnia 17 stycznia 2006r. w sprawie o sygnaturze akt U 6/04 Trybunał Konstytucyjny orzekł, że opłata z tytułu wydania karty pojazdu przekraczająca kwotę 75 zł jest nienależna jako sprzeczna z prawem o ruchu drogowym i Konstytucją.

Sąd Rejonowy ustalił, że pismem z dnia 9 listopada 2012r. powód wezwał pozwanego do zapłaty kwoty 425 zł w terminie 7 dni od otrzymania pisma. Pismem z dnia 19 listopada 2012r. pozwany odmówił wypłaty żądanej kwoty.

W tak ustalonym stanie faktycznym, Sąd Rejonowy, wskazał na dopuszczalność drogi sądowej oraz stwierdził legitymację bierną Powiatu (...), skoro opłata za kartę pojazdu stanowiła jego dochód własny.

Uznał, że uiszczona przez powodów opłata za kartę pojazdu w wysokości 500 zł, ustalona została zgodnie z § 1 ust. 1 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 lipca 2003r. w sprawie wysokości opłat za kartę pojazdu, który to orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 17 stycznia 2006r. (U 6/04) został uznany za niezgodny z Konstytucją RP i utracił moc obowiązującą z dniem 1 maja 2006r. Wskazał, że była ona, poza ekwiwalentem za wydanie karty pojazdu, de facto pozaustawową daniną publiczną, której nałożenie zgodnie z art. 217 Konstytucji RP następuje wyłącznie w drodze ustawy. Sąd Rejonowy wskazał, że opłata za kartę pojazdu winna pozostawać w związku z usługami i czynnościami organów państwowych lub samorządowych dokonywanymi w interesie konkretnych podmiotów. Stanowi bowiem swoistą zapłatę za uzyskanie zindywidualizowanego świadczenia oferowanego przez podmiot prawa publicznego. Winna zatem uwzględniać znaczenie tych dokumentów dla rejestracji pojazdu oraz wysokość kosztów związanych z drukiem i dystrybucją kart pojazdów. Wskazując przy tym, że organ wydający rozporządzenie nie jest umocowany do działania poza granicami upoważnienia, dla realizacji założeń w ustawie przemilczanych, uznał, że niezgodność § 1 ust. 1 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 lipca 2003r. w sprawie wysokości opłat za kartę pojazdu z ustawą, polegała na zawyżeniu wysokości opłaty poza zakres upoważnienia zawartego w ustawie. Tym samym, w części wynikającej z jej podwyższenia stanowi ona nową daninę publiczną, co narusza art. 217 Konstytucji RP.

W dalszej części Sąd Rejonowy wskazał, że art. 190 Konstytucji RP stanowi, iż orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne. Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, jednak Trybunał Konstytucyjny może określić inny termin utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego.

W wyroku w sprawie o sygn. akt U 6/04 Trybunał Konstytucyjny orzekł, iż zakwestionowany przepis rozporządzenia utraci moc obowiązującą od dnia 1 maja 2006r. Wbrew twierdzeniom pozwanego Sąd Rejonowy wywiódł, że nie oznacza to, że orzeczenie Trybunału nie odnosi się do stanów faktycznych zaistniałych przed tą datą. Wskazał, iż przepis § 1 ust. 1 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 lipca 2003r. w sprawie wysokości opłat za kartę pojazdu niekonstytucyjny był od chwili jego wydania.

W opisanym powyżej kontekście, Sąd Rejonowy przyjął, iż w sytuacji stanowienia prawa przez organ władzy wykonawczej z przekroczeniem umocowania zawartego w ustawie, tak stanowione prawo nie wiąże przy orzekaniu Sądu powszechnego, czego podstawę dostrzegł w art. 178 Konstytucji, zgodnie z którym sędzia podlega Konstytucji i ustawom. Tak więc gdy akt prawny rangi niższej jest niezgodny z Konstytucją, jak i wydany poza delegacją ustawy Sąd powszechny jest władny nie stosować takiego aktu.

W stanie faktycznym niniejszej sprawy znajdzie to zastosowanie w odniesieniu do opłaty za kartę pojazdu pobranej w okresie formalnego obowiązywania przedmiotowego przepisu § 1 ust. 1 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 lipca 2003r. w sprawie wysokości opłat za kartę pojazdu – przed stwierdzeniem jego niekonstytucyjności przez Trybunał. Sąd powszechny posiada uprawnienie do odmowy zastosowania niekonstytucyjnego aktu podustawowego i to zarówno od chwili jego trwałego obalenia na mocy orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego (kiedy uprawnienie to staje się obowiązkiem) jak i przed orzeczeniem Trybunału o niekonstytucyjności rozporządzenia.

W ocenie Sądu Rejonowego powyższe okoliczności prowadzą do stwierdzenia, że pobrana przez pozwanego od powoda opłata za kartę pojazdu w kwocie przewyższającej 75 zł stanowiła nienależne świadczenie w rozumieniu art. 410 § 2 k.c. Wskazał, że z formalnego punktu widzenia w chwili spełniania świadczenia przez powoda, to jest uiszczenia opłaty za kartę pojazdu istniała podstawa prawna tego świadczenia, jednakże następnie na skutek orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego podstawa ta odpadła. Zasadą jest zwrot bezpodstawnego wzbogacenia, także wtedy, gdy miało ono postać świadczenia nienależnego.

Sąd Rejonowy wywiódł, że czynność polegająca na pobraniu od powoda za wydanie karty pojazdu opłaty przewyższającej kwotę 75 zł, spowodowała bezpodstawne wzbogacenie się pozwanego kosztem powoda albowiem pobierana opłata przewyższała faktyczne koszty wydania takiej karty pojazdu.

O odsetkach Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 481 § 1 k.c., uznając zasadność ich zasądzenia od 19 listopada 2012r., gdyż pozwany, odmówił zwrotu świadczenia pismem z dnia 19 listopada 2012r. Ten dzień przyjęto za dzień w którym mogło nastąpić spełnienie wymagalnego świadczenia przez pozwanego oraz jako datę pierwszego dnia naliczania odsetek za opóźnienie.

O kosztach Sad orzekł na podstawie art. 98 § 1 k.p.c.

Apelację od tego wyroku wniósł pozwany, żądając zmiany zaskarżonego wyroku w całości poprzez odrzucenie pozwu, a w sytuacji nieuwzględnienia tego wniosku, poprzez oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania za pierwszą instancję według norm przepisanych oraz zasądzenie kosztów procesu, ewentualnie uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania.

Zarzucił naruszenie:

-art. 199 § 1 pkt 1 k.p.c. poprzez rozpoznanie sprawy pomimo niedopuszczalności drogi sądowej; art. 199 § 1 pkt 1 k.p.c. poprzez rozpoznanie sprawy pomimo braku zdolności sądowej pozwanego;

-art. 7 Konstytucji RP, tj. zasady praworządności poprzez uznanie, iż pobranie przez pozwanego opłaty na podstawie obowiązującego aktu prawnego, może być uznawane za działanie organu bez podstawy prawnej, a także poprzez niezastosowanie przez Sąd aktu podstawowego, pomimo istnienia okoliczności przemawiających za jego zastosowaniem;

- art. 77 ust. 3, 4 i 5 ustawy Prawo o ruchu drogowym poprzez ustalenie wysokości opłaty na poziomie 75 zł, samodzielnie przez Sąd I instancji, pomimo istnienia ustawowej kompetencji ku temu leżącej po stronie Ministra właściwego do spraw Transportu;

- art. 227 i 232 k.p.c. poprzez wydanie wyroku bez przeprowadzania postępowania dowodowego na okoliczność wysokości roszczenia powodów i wydanie wyroku pomimo braku udowodnienia tej okoliczności przez powoda;

- art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 361 k.p.c. poprzez nieodniesienie się przez Sąd w uzasadnieniu wyroku do zaistniałej sytuacji faktycznej;

- § 1 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 lipca 2003 r. w sprawie wysokości opłat za kartę pojazdu poprzez jego niezastosowanie;

rozporządzenia Ministra Transportu i Budownictwa z dnia 28 marca 2006r. w sprawie wysokości opłata za kartę pojazdu, w szczególności jego § 1 ustalającego wysokość opłaty na 75 zł, poprzez jego zastosowanie do stanu faktycznego istniejącego w dniu rejestracji pojazdu przez powodów;

- art. 405 k.c. poprzez uznanie, że doszło do uzyskania korzyści majątkowej przez pozwanego bez podstawy prawnej;

- art. 409 k.c. poprzez jego niezastosowanie w sytuacji, gdyż pozwany nie jest wzbogacony kosztem powodów;

- art. 411 k.c. poprzez przyjęcie, że nie zachodzą przesłanki wyłączenia żądania zwrotu świadczenia na podstawie pkt 2 tego artykułu,

a także naruszenie art. 190 ust. 1 w związku z ust. 3 Konstytucji RP w zakresie w jakim Sąd, poprzez niezastosowanie w sprawie § 1 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 lipca 2003 r. w sprawie wysokości opłat za kartę pojazdu odmówił powszechnej mocy obowiązującej wyrokowi Trybunału Konstytucyjnego, w którym ten określił termin utraty mocy obowiązującej przepisu rozporządzenia na dzień 1 maja 2006r.

Powód w odpowiedzi na apelację wniósł o jej oddalenie oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa przez radcę prawnego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie.

Sąd pierwszej instancji prawidłowo zakwalifikował roszczenia powoda przyjmując za podstawę prawną swego rozstrzygnięcia przywołane przepisy prawne i prawidłowo ustalił wszystkie okoliczności faktyczne istotne dla rozstrzygnięcia sprawy. Poczynione ustalenia faktyczne mają podstawę w zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym, który w zakresie dokonanych ustaleń jest logiczny i wzajemnie spójny, natomiast informacje zawarte w poszczególnych źródłach dowodowych nawzajem się uzupełniają i potwierdzają, przez co są w pełni wiarygodne. Ustalenia te Sąd Okręgowy w pełni aprobuje i przyjmuje za własne.

Odnosząc się do zarzutu apelacji dotyczącego nieprawidłowości w sporządzeniu uzasadnienia, Sąd Okręgowy uznał ten zarzut za niezasadny.

Z ujęcia redakcyjnego art. 328 § 2 k.p.c. wynika, że punktem wyjścia dla przedstawienia w motywach pisemnych uzasadnienia wyroku koncepcji prawnej rozstrzygnięcia sprawy powinny być poczynione ustalenia faktyczne. Rola uzasadnienia nie ogranicza się jedynie do przekonania stron co do słuszności stanowiska sądu i zgodności z prawem orzeczenia, ale jego zadaniem jest także umożliwienie przeprowadzenia kontroli odwoławczej. Spełnia ono również funkcję porządkującą, obligując stosujący prawo sąd do prawidłowej i pełnej rekonstrukcji stanu faktycznego i jego subsumcji do miarodajnej normy prawa materialnego, w następstwie czego dochodzi do jej konkretyzacji w sentencji wyroku. Dlatego też podstawy rozstrzygnięcia: faktyczna i prawna, powinny być spójne, tworząc logiczną całość (wyrok Sądu Najwyższego z 20 grudnia 2012r.; IV CSK 257/12; wyrok Sądu Najwyższego z 26 lipca 2007r., V CSK 115/07). Uchybienie w tym zakresie, następuje jedynie w sytuacji, gdy uzasadnienie wyroku zawiera jedynie opis poszczególnych elementów stanu faktycznego, bez wniosków z nich wynikających i bez dokonanego ustalenia stanu faktycznego istotnego dla rozstrzygnięcia sprawy (wyrok Sądu Najwyższego z 27 stycznia 1999r., II UKN 437/98), przy czym nie jest wadą takiego uzasadnienia jego zwięzłość. Jak wskazał bowiem Sąd Apelacyjny w Białymstoku w wyroku z 6 czerwca 2013r. (I ACa 203/13), siłą przekonująca uzasadnienia nie jest liczba argumentów, ale ich celność i trafność.

Konstrukcja uzasadnienia Sądu Rejonowego w niniejszej sprawie jednoznacznie wskazuje przyczyny uwzględnienia roszczenia powoda. Sąd Rejonowy w sposób jednoznaczny, podlegający weryfikacji w ramach kontroli instancyjnej, umożliwiającą sprawdzenie prawidłowości subsumcji, wskazał podstawy udzielenia ochrony prawnej powodowi, jak również podstawy do stwierdzenia wysokości należnego mu świadczenia, co czyni bezpodstawnym zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c.

Nie znajdował również racji zarzut naruszenia prawa procesowego, a to art. 227 i 232 k.p.c. poprzez wydanie wyroku bez przeprowadzenia postępowania dowodowego na okoliczność wysokości roszczenia powoda i wydanie wyroku pomimo braku udowodnienia tej okoliczności przez powoda.

Odnosząc się do tego zarzutu zauważyć należy, że pozwany pomija, że w toku postępowania nie kwestionował faktu wniesienia przez powoda opłaty za wydanie karty pojazdu w kwocie 500zł. W odpowiedzi na pozew zakwestionował jedynie wysokość dochodzonego pozewem roszczenia, nie kwestionował również jej uiszczenia w piśmie datowanym na 19 listopada 2012r., w którym odmawiał zwrotu opłaty w wysokości przewyższając kwotę 425 zł. Dawało to już wystarczające podstawy do uznania wskazanej okoliczności za przyznaną przez pozwanego i zastosowania art. 230 kpc i 229 kpc. Tym samym wskazana okoliczność nie wymagała przeprowadzenia postępowania dowodowego (art.229 kpc). Przyznanie powyższej okoliczności nie budzi wątpliwości w okolicznościach niniejszej sprawy wobec wydania powodowi karty pojazdu, której poświadczona kopia została dołączona do pozwu. Ma to swoje uzasadnienie również w treści art. 261 § 1 i 2 kpa.

Wobec zakresu zgłoszonego żądania, nie było obowiązkiem Sądu badanie, czy pozwany był wzbogacony co do kwoty przekraczającej 425 zł. Uznanie zaś jego wzbogacenia w tej kwocie miało swoje oparcie nie w §1 rozporządzenia z dnia 28 marca 2006r. (Dz. U. nr 59 poz.421), który w dacie wydania karty pojazdu i uiszczenia opłaty w istocie nie obowiązywał, lecz w porównaniu celu unormowania objętego §1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Infrastruktury w sprawie wysokości opłat za kartę pojazdu z 28 lipca 2003r. (Dz. Un nr 137 poz.1310) z treścią i celem unormowania zawartego w §1 pkt 2 tego rozporządzenia, a więc unormowania obowiązującego w dacie wydania karty pojazdu powodowi.

Skoro bowiem pobranie opłaty za wydanie karty pojazdu miało uzasadnienie w konieczności pokrycia kosztów jej wydrukowania i dystrybucji przy uwzględnieniu znaczenia tego dokumentu, to w tym zakresie koszt poniesiony przy tej czynności jest tożsamy z kosztem druku i dystrybucji wtórnika takiej karty.

Tym samym dla ustalenia zakresu wzbogacenia nie było w niniejszej sprawie przeprowadzenie dodatkowego postępowania dowodowego, lecz dokonanie porównania kwoty uiszczonej przez powoda z kwotą wymienioną przez ustawodawcę w §1pkt2 rozporządzenia z 28 lipca 2003r. Powyższy wywód przemawia jednoznacznie za uznaniem za chybiony zarzut naruszenia §1 rozporządzenia Ministra Transportu i Budownictwa w sprawie wysokości opłat za kartę pojazdu z dnia 28 marca 2006r. (Dz. U. nr 59 poz.421) poprzez jego zastosowanie do stanu faktycznego w niniejszej sprawie.

Również, za całkowicie chybiony należy uznać zarzut naruszenia art. 199 § 1 pkt 1 k.p.c. poprzez rozpoznanie sprawy pomimo braku zdolności sądowej pozwanego. Zgodnie z art. 64 § 1 k.p.c., każda osoba fizyczna i prawna ma zdolność występowania w procesie jako strona. Osobą prawną, w rozumieniu art. 33 k.c., jest natomiast Skarb Państwa i jednostki organizacyjne, którym przepisy szczególne przyznają osobowość prawną (art. 33 k.c.). Zgodnie natomiast z art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie powiatowym (t.jedn. Dz. U. z 2013r. poz.595ze zm.), powiat ma osobowość prawną.

W niniejszym przypadku, pozwany oznaczony został w pozwie jako Powiat (...). Zatem pozwany wskazany przez powoda posiadał zdolność sądową. W konsekwencji brak było podstaw do zastosowania art. 199 § 1 pkt 3 k.p.c.

Sąd Okręgowy podziela też wywód Sądu rejonowego odnoszący się do uznania istnienia w niniejszej sprawie drogi sądowej. Podkreślić należy, że powód wywodził swe roszczenie z bezpodstawnego wzbogacenia, nienależnego świadczenia (art.410§2 kc) i taką podstawę wskazał w pozwie.

W tym miejscu, istotnym jest zwrócenie uwagi, iż Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 16 maja 2007r., (III CZP 35/07) stwierdził, że dopuszczalna jest droga sądowa do dochodzenia roszczenia o zapłatę, którego podstawę stanowi nienależne pobranie opłaty za wydanie karty pojazdu, określonej w § 1 ust. 1 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 lipca 2003 r. w sprawie wysokości opłat za kartę pojazdu (Dz. U. z 2003r. Nr 137, poz. 1310). W uchwale tej, Sąd Najwyższy powołał się na wskazane powyżej przesłanki oceny dopuszczalności drogi sądowej, wskazując nadto, iż nie ma podstaw do stosowania dla dochodzonego przez powodów roszczenia ustawy z dnia 29 sierpnia 1997r. - Ordynacja podatkowa.

Jakkolwiek przytoczona powyżej uchwała wydana została przed zmianą z dniem 1 stycznia 2010r. stanu prawnego wprowadzonego ustawą z dnia 27 sierpnia 2009r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2009r., Nr 157, poz. 1240 z późniejszymi zmianami), to jednak zmiana ta nie stanowi podstawy uznania że powództwo wniesione po tej dacie podlega odrzuceniu z uwagi na brak dopuszczalności drogi sądowej.

Art. 115 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009r. przepisy wprowadzające ustawę o finansach publicznych (Dz. U. z 2009r., Nr 157, poz. 1241 z późniejszymi zmianami) stanowi, że do spraw dotyczących niepodatkowych należności budżetowych, o których mowa w art. 60 ustawy wymienionej w art. 1 [tj. ustawy z dnia 27 sierpnia 2009r. o finansach publicznych], wszczętych i niezakończonych decyzją ostateczną przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy stosuje się przepisy dotychczasowe. Nie ulega wątpliwości, iż dochodzona pozwem opłata za wydanie karty pojazdu mieści się w zakresie

należności określonych w art. 60 pkt 7 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009r. o finansach publicznych. Zgodnie z art. 67 tej ustawy, do spraw dotyczących należności, o których mowa w art. 60, nieuregulowanych niniejszą ustawą stosuje się przepisy ustawy z dnia 14 czerwca 1960r. - Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2000r. Nr 98, poz. 1071, z późniejszymi zmianami) i odpowiednio przepisy działu III ustawy z dnia 29 sierpnia 1997r. - Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2005 r. Nr 8, poz. 60, z późniejszymi zmianami).

Mając zatem na względzie wskazany powyżej art. 115 Przepisów wprowadzających ustawę o finansach publicznych, istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia kwestii dopuszczalności drogi sądowej w niniejszej sprawie ma ustalenie, czy niniejsza sprawa jest sprawą wszczętą przed dniem wejścia w życie ustawy, tj. przed 1 stycznia 2010r. Ocena ta winna uwzględniać wszczęcie sprawy administracyjnej, co czyni bezprzedmiotową dla niniejszych rozważań datę wniesienia pozwu.

Zgodnie z art. 73 ust. 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1997r. prawo o ruchu drogowym (tekst jednolity: Dz.U. z 2005r. Nr 108, poz. 908 z późniejszymi zmianami) rejestracji pojazdu dokonuje, na wniosek właściciela, starosta właściwy ze względu na miejsce jego zamieszkania (siedzibę), wydając dowód rejestracyjny i zalegalizowane tablice (tablicę) rejestracyjne oraz nalepkę kontrolną, jeżeli jest wymagana, z zastrzeżeniem ust. 2-5. "Rejestracja pojazdu następuje w drodze rozstrzygnięcia sprawy administracyjnej w formie decyzji administracyjnej po przeprowadzeniu postępowania w celu ustalenia okoliczności faktycznych i prawnych, od których ustawa i przepisy wykonawcze uzależniają dokonanie rejestracji. Postępowanie w sprawie rejestracji pojazdu kończy się wydaniem decyzji administracyjnej i decyzja ta poprzedza czynność materialno-techniczną wydania dowodu rejestracyjnego i tablic" (uchwała składu siedmiu sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 24 września 2001 r., OPS 6/01, Jur 2001, nr 12, s. 34; uchwała składu pięciu sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 15 listopada 1999 r., OPK 24/99, ONSA 2000, nr 2, poz. 54; uchwałą składu pięciu sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 15 listopada 1999 r., OPK 25/99, ONSA 2000, nr 2, poz. 55).

Należy jeszcze zwrócić uwagę, iż wydanie karty pojazdu, tak jak wydanie dowodu rejestracyjnego, jest prostą konsekwencją rejestracji pojazdu i nie stanowi odrębnej sprawy (wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Łodzi z dnia 18 kwietnia 2008 r., III SA/Łd 63/08). Obowiązek przy tym uiszczenia opłaty jak i jej wysokość wynikają bezpośrednio z przepisów prawa, w związku z czym organ jest jedynie zobowiązany, przed wydaniem karty pojazdu, do pobrania opłaty, bez wydania wcześniej jakiegokolwiek aktu konstytutywnego lub deklaratywnego, natomiast odmowa zwrotu opłaty, która to opłata została pobrana na podstawie art. 77 ust. 3 Prawa o ruchu drogowym oraz § 1 ust. 1 rozporządzenia z dnia 28 lipca 2003r. w sprawie wysokości opłat za kartę pojazdu, stanowi czynność materialno-techniczną. (postanowienie Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 11 maja 2007r., I OSK 573/07 i inne).

Poczynione powyżej uwagi, są istotne z punktu widzenia momentu wszczęcia postępowania administracyjnego.

Zgodnie z art. 61 § 1 k.p.a. postępowanie administracyjne wszczyna się na żądanie strony lub z urzędu, przy czym wszczęcie postępowania z urzędu, może nastąpić w związku z obowiązkiem organu administracji wszczęcia postępowania w danej sprawie lub na skutek uznania, że dana sprawa wymaga z uwagi na ważny interes publiczny wszczęcia postępowania administracyjnego (art. 61 § 2 k.p.a.). Jak wskazał Naczelny Sąd Administracyjny w wyroku z dnia 19 stycznia 2006 r. (II GSK 340/05) żądanie strony skierowane do organu administracji publicznej tylko wtedy wszczyna ogólne (jurysdykcyjne) postępowanie administracyjne uregulowane w tym kodeksie, jeżeli dotyczy sprawy załatwionej w drodze decyzji administracyjnej, tj. jeżeli przepisy prawa materialnego upoważniają ten organ do rozstrzygnięcia co do wniesionego żądania przez wydanie decyzji administracyjnej. Z tych względów przyjmuje się, że postępowania administracyjne nie może być wszczęte w m.in. w sprawach administracyjnych, gdy przepis prawa nie przewiduje dokonania danej czynności w formie decyzji, lecz w innej formie (np. tzw. czynności materialno-technicznej) (Zbigniew Janowicz, Kodeks postępowania administracyjnego. Ustawa o Naczelnym Sądzie Administracyjnym. Komentarz, Warszawa 1996 Wydawnictwa Prawnicze PWN Kodeks..., s. 192). Wszczęcia postępowania administracyjnego nie powoduje również zgłoszenie do organu administracji rządowej lub

samorządowej żądania o charakterze cywilnoprawnym (wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 26 II 1992r., I SA 1408/91).

Wobec zatem stwierdzenia, że uiszczenie opłaty stanowiło jedynie czynność materialno-techniczną, należało uznać, że wszczęcie sprawy w znaczeniu tego przepisu, tj. art. 115 przepisów wprowadzających ustawę o finansach publicznych, nastąpiło z datą uiszczenia opłaty w zawyżonej wysokości, jako czynności nierozzerwalnie związanej z rejestracją pojazdu. Postępowanie to nadto zakończyło się z chwilą wydania decyzji o rejestracji pojazdu, natomiast żądanie skierowane przez powoda do pozwanego o zwrot opłaty datowane na 12 kwietnia 2011r., nie mogło prowadzić do wszczęcia postępowania administracyjnego.

Niezależnie od tego należy zwrócić uwagę na uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2012r. (III CZP 24/12), w której stwierdził dopuszczalność drogi sądowej w sprawach o zwrot nienależnych opłat za wydanie karty pojazdu pobranych na podstawie rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 lipca 2003r. w sprawie wysokości opłat za kartę pojazdu przed dniem wejścia w życie z dniem 1 stycznia 2010r. ustawy z dnia 27 sierpnia 2009r. o finansach publicznych. W uzasadnieniu tej uchwały Sąd Najwyższy doszedł do konstatacji, że przepisy ustawy o finansach publicznych nie znajdują zastosowania do opłat za karty pojazdu uiszczonych przed jej wejściem w życie.

Zatem uznać należało, iż przepisy ustawy o finansach publicznych nie powodują niedopuszczalności drogi sądowej w niniejszej sprawie.

W tych okolicznościach, skoro uznano dopuszczalność drogi sądowej w niniejszej sprawie, ocenie Sądu podlegała zasadność zastosowania w niej unormowania art. 410 § 1 i 2 k.c.

Bezspornym w niniejszej sprawie jest fakt, że opłatę za kartę pojazdu pobrał Powiat (...), na rzecz którego powód uiszczył opłatę w wysokości 500 zł. Zgodnie z art. 5 ust. 1 pkt. 11 ustawy z dnia 13 listopada 2003r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (tekst jednolity: Dz. U. z 2010 r. Nr 80, poz. 526 z późniejszymi zmianami), opłata pobierana przez powiat na podstawie odrębnych przepisów, stanowi jego dochód.

Przepis uznany wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 17 stycznia 2006r. za niezgodny z ustawą zwykłą i Konstytucją RP nie był przepisem rangi ustawowej. W konsekwencji zastosowanie winna znaleźć regulacja art. 178 ust. 1 Konstytucji RP, która stanowi, że sędziowie w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości są związani tylko konstytucją oraz ustawami. Konsekwencją tej normy jest więc możliwość pominięcia przez sąd w konkretnej sprawie normy prawnej rangi aktu podustawowego, który został uznany przez ten sąd za niezgodny z Konstytucją RP i na tej podstawie wydać rozstrzygnięcie wyłącznie na podstawie Konstytucji i ustawy. Uprawnienie każdego sądu rozpoznającego sprawę do oceny, czy określone przepisy rozporządzenia są zgodne z ustawą i Konstytucją RP było i jest przyjmowane zarówno w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego, jak i Sądu Najwyższego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 kwietnia 2008 r.; III KK 475/07; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 kwietnia 2009 r., IV CNP 99/08). Biorąc pod uwagę wykładnię systemową przepisów Konstytucji, należy zwrócić uwagę, iż art. 190 ust. 3 Konstytucji nie uchyla ani nie ogranicza tego uprawnienia Sądu wynikającego z art. 178 ust.1 ustawy zasadniczej. Zatem niezasadny jest zarzut apelacji naruszenia art. 190 ust. 3 Konstytucji (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 sierpnia 2011 r., II CNP 11/11). Nie zasługuje też na uwzględnienie zarzut apelacji, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego określający datę utraty mocy obowiązującej przez zakwestionowany przepis rozporządzenia nadaje mu dodatkowo moc obowiązującą. Takie rozumowanie prowadziłoby do wniosku o jednoczesnym zawieszeniu przez Trybunał Konstytucyjny mocy obowiązującej art.178 ust.1 Konstytucji. Wniosek taki zaś jest z gruntu błędny. Dokonując zatem wykładni obowiązujących przepisów, zakładając ich spójność, dojść należy do wniosku o istnieniu w niniejszej sprawie podstawy do zastosowania art. 178 ust.1 Konstytucji.

Sąd Okręgowy podziela stanowisko wyrażone w tym zakresie przez Sąd Rejonowy i wskazuje, że § 1 ust. 1 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 lipca 2003r. przewidujący pobranie przez organ rejestrujący za wydanie karty pojazdu przy pierwszej rejestracji pojazdu na terytorium RP opłaty w wysokości 500 zł był niezgodny z art. 77 ust. 4 pkt. 2 i ust.5 prawa o ruchu drogowym, bo zawyżając wysokość opłaty wykraczał poza zakres upoważnienia ustawowego. Ustalenie jej wysokości dokonane zostało niezgodnie z wytycznymi zawartymi w ustawie w postaci

uwzględnienia rzeczywistego znaczenia karty pojazdu dla rejestracji pojazdu oraz kosztów związanych z drukiem i dystrybucją karty dodatkowo zawierając w niej koszty innych zadań administracji publicznej, których w istocie ustawodawca nie przewidział.

Tym samym przepis ten był niezgodny z art. 92 ust. 1 Konstytucji RP, który stanowi, iż rozporządzenia są wydawane przez organy wskazane w Konstytucji, na podstawie szczegółowego upoważnienia zawartego w ustawie i w celu jej wykonania, przy czym upoważnienie to powinno określać organ właściwy do wydania rozporządzenia i zakres spraw przekazanych do uregulowania oraz wytyczne dotyczące treści aktu. Innymi słowy, w aspekcie niniejszej sprawy, przepis ten należy rozumieć tak, iż nakazuje on wydanie rozporządzeń w celu wykonania ustaw i równocześnie wyklucza podejmowanie przez organ wydający rozporządzenie uprawnień ustawodawcy.

W istocie ustalona w ten sposób opłata w części wynikającej z jej podwyższenia stanowiła nową daninę publiczną, co w konsekwencji naruszało art. 217 Konstytucji RP będący wyrazem obowiązku ustawowego nakładania podatków, innych danin publicznych, określanie podmiotów, przedmiotów opodatkowania i stawek podatkowych.

Przedstawione powyżej względy stanowiły podstawy do stwierdzenia przez Trybunał Konstytucyjny niekonstytucyjności § 1 rozporządzenia. Dlatego też z uwagi na sprzeczność tej regulacji rozporządzenia z Konstytucją, jak i ustawą prawo o ruchu drogowym w rozpoznawanej sprawie należało odmówić zastosowania tego przepisu.

Co prawda wyrok Trybunału Konstytucyjnego odroczył termin omawianego przepisu z systemu prawnego do 1 maja 2006r., na uwadze jednak należy mieć nie tylko samą sentencję wyroku, ale i motywy jakimi kierował się Trybunał. W jego ocenie ustalona opłata w tym przepisie nie w całości była nieprawidłowa. Trybunał doszedł do przekonania, że nie można pozbawiać z tego tytułu jednostki samorządu terytorialnego dochodu jego budżetu. Trybunał Konstytucyjny nie był jednak władny do oceny i ustalenia, w jakiej wysokości opłata ta winna zostać uiszczana. Dlatego też odroczył termin usunięcia tej regulacji z systemu prawnego, aby dać ustawodawcy czas do ustalenia nowej, prawidłowej wysokości opłaty za czynności związane z wydaniem karty pojazdu.

Niezasadnie zarzuca pozwany, że w zaskarżonym wyroku doszło do samodzielnego ustalenia przez Sąd wysokości należnej opłaty. Sąd ocenia bowiem w niniejszej sprawie nie wysokość należnej opłaty, lecz zakres wzbogacenia pozwanego. Ocena ta została przez Sąd Rejonowy dokonana prawidłowo. Ocenę tę Sąd Okręgowy podziela, powołując się na wcześniej przytoczone porównanie celu regulacji zawartej w § 1 pkt 1 omawianego rozporządzenia z 28 lipca 2003r. oraz jego § 1 pkt 2. Nie doszło tym samym w sprawie do naruszenia przez Sąd Rejonowy art. 77 ust. 3, 4 i 5 ustawy prawo o ruchu drogowym.

Odnieść jeszcze należy się do argumentacji pozwanego dotyczącej niemożności ustalenia opłaty niższej niż przewidziana w w/w przepisie § 1 pkt 1 przez organ administracji- pozwanego w związku z jego związaniem przepisami rozporządzenia. W istocie pozwany ma rację co do kompetencji organu administracji. Zakres jednak kognicji Sądu co do wskazanego przepisu rozporządzenia jest inny, a sprawa niniejsza została oddana mu pod osąd. Art. 178 ust. 1 Konstytucji RP umożliwia Sądowi dokonanie oceny zgodności przepisu rozporządzenia z ustawą i Konstytucją, a co za tym idzie- uznanie braku podstawy prawnej świadczenia dokonanego przez powoda w części stanowiącej kwotę 425 zł.

Tym samym nie doszło w sprawie do zarzucanego naruszenia art. 7 Konstytucji RP, a ocena uiszczonej opłaty jako nienależnej przez Sąd wynika z zakresu jego kompetencji nadanych mu przez ustawodawcę konstytucyjnego.

Biorąc pod uwagę powyższe należy wskazać, że powód uiszczając opłatę od zarejestrowania pojazdu zasilł budżet powiatu, który zobowiązany jest do jej zwrotu w granicach bezpodstawnego wzbogacenia w rozumieniu art. 405 w zw. z art. 410 k.c. tj. kwoty 425 zł.

Nie ma racji pozwany podnosząc, że w niniejszej sprawie winien być zastosowany art. 409 k.c. Przewidziane w tej regulacji prawnej zużycie lub utrata korzyści musi nastąpić w sposób bezproduktywny. Okoliczność taka nie nastąpiła po stronie pozwanego, w szczególności zaś pozwany tego w toku postępowania nie wykazywał. Pozwany poprzez uzyskanie świadczenia nienależnego, doprowadził do obniżenia swoich pasywów, co prowadziło do powstania stanu

wzbogacenia, który trwa nadal. (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 grudnia 1998r., I CKN 918/97; wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 17 maja 2006r., I ACa 1354/05).

Jednocześnie Sąd Okręgowy nie podziela oceny skarżącego, że odmowa zwrotu kwoty nadpłaconej przez powoda znajduje swe uzasadnienie w art.411pkt 2 kc. Nie można bowiem uznać, aby było zgodne z zasadami współzycia społecznego pobieranie od osoby fizycznej opłaty w części stanowiącej quasi – podatek na podstawie przepisu rangi podstawowej, a więc sprzecznie z art.217 Konstytucji RP.

Ze wskazanych powyżej względów apelacja podlegała oddaleniu w oparciu o art. 385 k.p.c. O kosztach postępowania odwoławczego orzeczono po myśli art. 98 § 1 i k.p. w zw. z art.99 kpc w zw. z art.391§1kpc przy uwzględnieniu § 2 ust. 1 w związku z § 6 pkt 1 i § 12 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tekst jednolity: Dz.U. z 2013 poz. 490) wobec przegrania tego postępowania przez pozwanego w całości.

SSR (del.) Anna Hajda SSO Aleksandra Janas SSO Gabriela Sobczyk